

СДРУЖЕНИЕ МИГ ЗАПАДЕН БАЛКАН - БЕРКОВИЦА, ГОДЕЧ И ДРАГОМАН

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ЗАДЪРЖАНЕ И РАЗВИТИЕ НА МЛАДИ ХОРА ЧРЕЗ ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО, ДИГИТАЛНА ЗАЕТОСТ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА МЕСТНИ РЕСУРСИ

Проучването е извършено съгласно Договор № 10 от 05.06.2026 г. във връзка с изпълнение на Административен договор № РД50-165/03.02.2026г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране по процедура чрез подбор BG06AFSP001-1.001 „Изпълнение на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие“ от СПРЗСР за периода 2023-2027г.

ЕВРОПЕЙСКИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ФОНД ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Проект № BG06AFSP001-1.001-0058 Стратегия за местно развитие на Сдружение МИГ Западен Балкан - Берковица, Годеч и Драгоман се реализира по Споразумение № РД 20-135/29.01.2026 г. и Административен договор № РД 50-165 от 03.02.2026 г., финансиран чрез СПРЗСР 2023 - 2027 г.

Съдържание

Въведение.....	3
Младите хора в контекста на Стратегията за ВОМР на МИГ Западен Балкан	4
Какво разкриват проучванията на ЕС за младите хора.....	4
Какво разкриват проучвания в България за младите хора.....	6
Проучване на територията на МИГ Западен Балкан.....	8
Изводи от проучването	12
Възможности от ЕС за подкрепа и предприемачество	14
Възможни направления за последващи инициативи и проектни идеи	14
Добри европейски практики за задържане и развитие на младите хора в селските райони	17
Приложение: Анкетно проучване	21

Въведение

Настоящият анализ е възложен във връзка с необходимостта от ограничаване на демографския спад и миграцията на младите хора от селските райони, както и от създаване на условия за устойчиво местно развитие. В контекста на изпълнението на стратегията за ВОМР и прилагането на нови подходи като интелигентни селища, е необходимо да се идентифицират реални възможности за заетост и предприемачество, които да позволят на младите хора да останат и да се развиват на територията на МИГ.

Основната цел на анализа е да се изследват възможностите за задържане и развитие на млади хора чрез създаване на условия за предприемачество, дигитална заетост и ефективно използване на местните ресурси, като се идентифицират конкретни икономически ниши, приложими бизнес модели и потенциал за развитие на иновативни дейности.

Анализът обхваща млади хора на територията на МИГ Западен Балкан, включително учаци, безработни и работещи, както и представители на местния бизнес, институции, образователни организации, неправителствен сектор и други заинтересовани страни, имащи отношение към заетостта и развитието на младежите.

В рамките на анализа са разгледани социално-икономическите фактори, свързани със задържането и развитието на младите хора в селските райони, включително факторите, влияещи върху избора на място за живот и работа, възможностите за заетост, професионално развитие и предприемаческа реализация. Анализирани са нагласите към самостоятелната заетост и стартирането на собствен бизнес, възможностите за работа от разстояние и използване на дигитални инструменти, както и възприеманите от респондентите предимства и дефицити на територията на МИГ Западен Балкан. Използвани са резултати от проведеното анкетно проучване на територията на МИГ, информация от проведени интервюта с екипа на МИГ, както и данни от кабинетно проучване на национални и европейски изследвания и документи.

Обърнато е внимание на възможностите за дигитална заетост и предприемачество на младите хора, включително дистанционна работа, онлайн услуги и електронна търговия. На тази основа анализът има за цел да свърже установените нагласи и потребности на младите хора с потенциални направления за икономическа и професионална реализация на територията на МИГ. Особено внимание е отделено на възможностите за съчетаване на местните ресурси и традиционните икономически дейности с нови форми на заетост, дигитални инструменти и предприемачески инициативи. В заключителната част са изведени направления за подкрепа, които могат да бъдат основа за последващи инициативи, обучения и проектни дейности, насочени към подобряване на условията за професионална и предприемаческа реализация на младите хора.

Младите хора в контекста на Стратегията за ВОМР на МИГ Западен Балкан

В Стратегията за Водено от общностите за местно развитие (ВОМР) на МИГ Западен Балкан – Берковица, Годеч и Драгоман за периода 2025–2027 г., младите хора са изведени като ключов приоритет за съживяване и икономическо оживяване на региона.

Информацията, заложена в стратегическия документ, е насочена към два основни стълба:

1. Младежко предприемачество и дигитална заетост

Стратегията силно залага на насърчаването и **развитието на дигиталните дейности** - работата от разстояние (home office) и дигитално предприемачество. Това цели преодоляване на географската изолация на по-малките населени места в трите общини. При разпределянето на средствата по мерките, стратегията налага балансиран подход и дава специално предимство (допълнителни точки) за проекти, инициирани от млади хора или насочени към разкриване на младежки работни места чрез самонаемане, което е още един стимул за младите предприемачи.

2. Мотивация за оставане: Използване на местните ресурси

Стратегията мотивира младите хора да се развиват в сектори като екосъобразно земеделие, устойчив туризъм и местни занаяти. Идеята е природното и културно богатство на територията на МИГ Западен Балкан да се превърне в източник на доходи, а развитието на зелената и креативната икономика е изцяло в ръцете на младите хора.

Внедряват се нови технологии и съвременни методи в публичната инфраструктура и услугите, за да се подобри цялостното качество на живот на младите семейства на територията чрез концепцията за „Интелигентни селища“ (Smart Villages).

В този контекст настоящият анализ има пряко значение за изпълнението на Стратегията за ВОМР, тъй като допълва стратегическите приоритети с информация за нагласите, потребностите и възприеманите от младите хора възможности и ограничения. Резултатите от проучването могат да бъдат използвани за по-целенасочено насочване на бъдещи инициативи към предприемачество, дигитална заетост, развитие на местни икономически дейности и създаване на условия за професионална реализация на територията. По този начин подкрепата за младите хора може да се разглежда като съчетание от икономически възможности и подобряване на средата за живот, професионално развитие и участие в местната общност.

Какво разкриват проучванията на ЕС за младите хора

В публикация на [Евростат](#) се посочва, че през 2025 г. в ЕС се отчитат 2,06 милиона млади предприемачи. Тъй като технологиите преобразяват работните места с безпрецедентна скорост, някои млади хора намират свои собствени начини да си изкарват прехраната, насочвайки се към самостоятелна заетост от креативност и иновации или по необходимост. През 2025 г. 2,06 милиона души на възраст 20-29 години в ЕС са били самонаети, което представлява 7,9% от всички самонаети лица на възраст 20-64 години.

Сред страните от ЕС най-висок дял на младите предприемачи сред самонаетите лица на възраст 20–64 години е регистриран в Словакия (12,2%), Малта (10,5%) и Румъния (10,3%). Най-ниските дялове са в Ирландия (5,1%), България (5,3%) и Испания (5,9%). През 2025 г. процентът на заетост на хората на възраст 20–29 години в ЕС е бил 65,6%, което е увеличение с 6,3 процентни пункта в сравнение с 2015 г. Нидерландия (84,0%) и Малта (82,1%) отчитат най-високи нива на заетост сред младежите на възраст 20–29 години, следвани от Германия (77,0%). На другия край на скалата Италия отбелязва най-ниско ниво от 47,6%, следвана от Румъния (52,0%) и България (52,7%).

Европейската комисия извърши детайлно [проучване](#) в общността в периода Октомври - Ноември 2022, като през март 2023 г. излезе с доклад за младежката заетост, предприемачество и очакванията на младите хора от работодателите.

Констатирано е, че 46% от младите хора на възраст 15-30 години в ЕС биха обмислили създаването на собствен бизнес, но само малцина са предприели активни стъпки за това. Липсата на капитал или ресурси, финансовите рискове и недостатъчните знания и предприемачески умения са посочени като основни пречки пред младите хора да станат предприемачи. Освен това само една трета от младите хора са запознати с концепцията за социално предприемачество.

По-голямата част от младите хора намират за „много“ или „доста важно“ потенциалният работодател да е определил социални цели (75%) или екологични цели (73%) за компанията. Те също така намират за важно компанията да включва служителите във вземането на решения (78%).

Близо един на всеки двама респонденти (46%) би обмислил създаването на собствен бизнес, въпреки че все още не е предприел стъпки за това. Въпреки ентусиазма за самостоятелна заетост, сравнително малко от анкетираните млади хора са самонаети: 9% вече са започнали бизнес, а допълнителни 14% предприемат стъпки за стартиране на бизнес.

Докато в ЕС 55% от анкетираните млади хора предпочитат да работят за работодател, а едва 39% за себе си, респондентите от България предпочитат приблизително в еднаква степен и двете възможности – 46% предпочитат да са самонаети, а 48% да работят за работодател.

Според 23% от анкетираните, младите хора в България предпочитат в по-висока степен да работят за себе си, в сравнение със средното за ЕС – 20 %. Все още търсенето на работа е предпочитан начин за започване на кариерата. Представените европейски и национални данни очертават контекст, в който предприемачеството представлява потенциален инструмент за професионална реализация на младите хора, но реалното му развитие зависи от наличието на знания, умения, финансови ресурси и подкрепяща среда. Едновременно с това значението на гъвкавостта на работата и възможността за самостоятелно определяне на времето и мястото на трудовата дейност създават предпоставки за разглеждане на дистанционната и дигиталната заетост като допълнителна възможност за развитие на младите хора извън големите градски центрове. Тези общи тенденции са от значение при интерпретирането на резултатите от проучването на територията на МИГ Западен Балкан.

Водещите причини за предприемчивостта на младите хора от България са с малко по-висока тежест за разлика от ЕС – 46% ги привлича независимото вземане на решения, свободата да определяш само времето и мястото на работа (41%), както и по-добрите перспективи за доходи (36%).

Любопитни са резултатите от българските респонденти по отношение на разбирането им за ефектите от помощта от фондовете на ЕС по отношение на стартирането на свой бизнес – 19% спрямо 13% средно за ЕС. Разбира се скептиците са преобладаващи по отношение на тази подкрепа за всички участници в проучването.

Какво разкриват проучвания в България за младите хора

Екип на [Българска стопанска камара](#) проведе проучване в периода 11-21 февруари 2026 г. на тема „Какво очакват младите от работодателя си днес?“. Проучването е осъществено в рамките на проект „Заедно за устойчива заетост“ чрез онлайн въпросник и обхваща 206 респонденти.

Целта на проучването е да идентифицира нагласите на младите хора към работодателите и пазара на труда в България днес и да очертае кое влияе върху привличането и задържането на млади кадри, и на тази база да бъдат формулирани адекватни бизнес и публични политики, вкл. в контекста на предстоящите европейски процеси.

Проучването се реализира в контекста на европейската рамка за сътрудничество в областта на младежките политики, дефинирана чрез Стратегията на Европейския съюз за младежта за периода 2019-2027 г.

Преходът от образование към заетост се утвърждава като критичен етап, в който се формират уменията, трудовите навици и дългосрочната професионална реализация.

Значението на предприятията в процеса на изграждане на човешки капитал нараства. Компаниите се утвърждават не само като работодатели, но и като активни участници в развитието на умения - чрез стажове, обучения, вътрешно развитие и създаване на условия за устойчиво включване на младите хора в заетост. Способността на компаниите да привличат, развиват и задържат млади кадри се превръща в двигател за тяхната конкурентоспособност.

В българския контекст тези процеси се проявяват с особена интензивност. Младите хора често срещат затруднения при прехода от образование към заетост, включително поради несъответствие между придобитите умения и изискванията на работодателите. Наред с това се наблюдава висока мобилност и чувствителност към фактори като възнаграждение, възможности за развитие и качество на работната среда. Това води до по-честа смяна на работни места в ранните етапи на кариерата. Тези тенденции поставят пред българския бизнес необходимостта от по-структуриран и дългосрочен подход към управлението на човешките ресурси, както и от по-активно използване на европейските политики и инструменти в областта на младежката заетост.

Изследването има няколко конкретни измерения:

- Анализ на условията при избор на работодател и очакванията към работната среда;
- Идентифициране на основните причини за напускане и факторите за дългосрочно задържане;
- Оценка на възможностите за професионално развитие в българските компании;
- Анализ на готовността за участие в стажантски и обучителни програми като инструмент за преход от образование към заетост;
- Събиране на препоръки от самите млади хора към работодателите.

Паралелно с количественото проучване на нагласите е извършен и анализ на добри практики на европейско и национално ниво, свързани с управлението на човешките ресурси, развитието на умения и адаптацията към променящите се изисквания на пазара на труда.

Данните от проучването потвърждават, че докато рамката на ЕС за младежта предоставя правилната посока (баланс, развитие, включване), на национално ниво икономическият фактор и качеството на управление са "филтърът", през който тези цели се реализират. От изследваните данни се наблюдава ясно изразена йерархия на факторите при избор на работодател. Най-често посочваното условие е заплащането, отбелязано от 84,5% от респондентите. На второ място се нареждат възможностите за развитие - 66%. Следващите по значимост фактори са: Смыслена работа - 39,3%, Работна среда - 35%, Гъвкаво работно време - 32%. По-нисък относителен дял имат: Стабилност - 15%, Remote работа / Home office - 15%, Обучения - 7,8%.

Най-често посочваното условие за дългосрочно оставане в една компания е балансът работа-личен живот, отбелязан от 71,8% от респондентите. На второ място се нарежда повишението на заплатата, посочено от 64,6% от младите хора. Професионалното развитие остава важно и при задържането, посочили го като важен елемент, са 61,2%. Съществено значение има и доброто управление в компанията, отбелязано от 45,1% от анкетираните. Интересните проекти са посочени от 31,6%, което сочи, че съдържанието на работата има значение, но е второстепенно спрямо структурните фактори като възнаграждение и баланс. По-нисък относителен дял имат: Обученията - 12,1%; Повече движение / динамика - 7,3%.

По отношение на факторите, водещи до напускане, данните очертават три водещи рискови зони – възнаграждение, управление и развитие - ниското заплащане, отбелязано от 75,2% от анкетираните, лошото управление, посочено от 65,5% от респондентите. Липсата на развитие е посочена от 52,4% от анкетираните, прекомерното натоварване, отбелязано от 51% от младите хора. Липсата на гъвкавост е посочена от 27,2%, а по-добра външна оферта от 17,5%.

Резултатите подчертават ясно изразена готовност сред младите хора за включване в стажантски и обучителни програми. От общо 206 респонденти, 80,1% заявяват, че биха участвали в стажантска или обучителна програма към компания. Едва 16% посочват, че

не биха участвали. Останалите отговори са свързани с конкретни условия като участие срещу заплащане или в зависимост от етапа им на професионално развитие.

Проучване на територията на МИГ Западен Балкан

През юни 2026 г. беше проведено анкетно проучване на територията на МИГ - Западен Балкан на тема „Бъдещето е в нашите ръце – предприемачество, работа и местни каузи“.

Попълнени са 96 анкетни карти от територията на трите общини – Берковица, Годеч и Драгоман.

39,6% от анкетираните са на възраст до 29 години, 27,1% са на възраст 30-40 г. и 33,3% над 40 години. Преобладаващата част от анкетираните живеят в общинските центрове, едва 9,1% от респондентите са от селата.

Получените резултати следва да бъдат разглеждани като информация за нагласите и възприятията на участниците в проведеното проучване и като основа за идентифициране на основни направления за действие на територията на МИГ. При интерпретацията на резултатите е необходимо да се отчита структурата на участвалите лица, като преобладаващото представителство на жители на общинските центрове и относително по-ниското участие на жители на селата ограничават възможността резултатите да бъдат приемани като равномерно представителни за всички населени места на територията. Независимо от това, данните дават възможност да бъдат очертани основни нагласи и проблеми, които могат да бъдат използвани при планиране на последващи инициативи и мерки.

Над 70% от отговорилите са работещи, 15% учащи, 11% работят и учат и едва 4% от респондентите са самонаети лица със собствен бизнес.

Над 72% от отговорилите харесват мястото, в което живеят, като изтъкват спокойствието на селските райони, природата и свободното време да общуваш и да имаш други занимания като предимства. Този резултат е съществен за оценката на потенциала за задържане на младите хора, тъй като показва наличие на положително отношение към средата на живот. В свободните отговори допълнително се открояват природата, спокойствието, чистият въздух, сигурността и близостта до София като предимства на територията. Това означава, че потенциалът за задържане на младите хора не следва да се търси единствено чрез компенсиране на недостатъците на местния пазар на труда, а и чрез превръщане на съществуващите териториални предимства в основа за икономически и предприемачески възможности. В този контекст природните и териториалните дадености могат да бъдат свързани с развитие на туризъм, услуги и други дейности, които позволяват създаване на доходи, без да се губи връзката с местната среда.

Резултатите показват наличие на интерес към предприемаческа реализация, но същевременно и необходимост от подкрепа при превръщането на този интерес в

конкретни действия. 19,8% от анкетираните заявяват, че биха стартирали собствен бизнес и вече имат идея за това, а други 22,9% проявяват желание за предприемаческа реализация, но не знаят как да предприемат необходимите стъпки. Данните очертават потенциална група от респонденти, за които целенасочени обучения, консултиране, менторство и информация за възможностите за финансиране могат да подпомогнат преминаването от общо желание към разработване на конкретна бизнес идея. В същото време предпочитанието на част от респондентите към сигурна работа по трудов договор показва, че предприемачеството не следва да бъде разглеждано като универсално решение за задържане на младите хора, а като една от възможните форми на професионална реализация наред с качествената наета и дистанционна заетост.

Посочените от респондентите пречки показват, че потенциалът за развитие на младежко предприемачество е свързан не само с наличието на бизнес идеи, но и с възможността тези идеи да бъдат превърнати в реални и устойчиви начинания. Липсата на начален капитал и страхът от неуспех могат да ограничат предприемаческата активност дори при наличие на интерес към самостоятелна заетост. Поради това подходът за подкрепа на младите предприемачи следва да включва не само финансови инструменти, но и практически обучения за разработване на бизнес идея, бизнес планиране, управление на риска, маркетинг и достигане до клиенти. По този начин финансовата подкрепа и развитието на предприемачески умения могат да се разглеждат като взаимно допълващи се условия за създаване на устойчиви източници на доход.

По отношение на работата от разстояние резултатите показват наличие на интерес към тази форма на заетост, като сред посочваните предимства са възможността за работа от родното място, спестяването на разходи за транспорт и наеми, гъвкавото работно време и възможността за по-висока продуктивност. Същевременно социалната изолация е посочена като основна пречка от 60% от анкетираните. Това показва, че дистанционната работа има потенциал да допринесе за задържане на младите хора на територията, но нейното развитие следва да бъде съпроводено с условия за социален контакт и професионално взаимодействие. В този контекст възможност за подкрепа представляват споделени работни пространства или други форми на среда за съвместна работа, които да съчетават предимствата на дистанционната заетост с възможността за общуване и професионални контакти. От гледна точка на местното развитие дистанционната работа създава възможност млад човек да живее на територията на МИГ, като същевременно работи за работодател или клиент извън територията, което частично преодолява ограниченията на местния трудов пазар.

Като основен проблем при младите хора се откроява липсата на възможност за реализация на територията на МИГ – Западен Балкан (62%). Второстепенен, но не и по важност, е проблемът с ниското заплащане в селските райони.

Стимул за оставане на територията на МИГ или завръщане обратно от големите градове е разкриване на работни места от модерни индустрии (69,8%), подобряване на

публичната инфраструктура, вкл. спортна, културна, социална (52%), както и финансови стимули за младите семейства (40%).

Резултатите от проучването очертават основна зависимост между задържането на младите хора и наличието на реални възможности за професионална реализация на територията. Липсата на възможности за реализация е посочена като основен проблем от 62% от анкетираните, а ниското заплащане допълнително ограничава привлекателността на местния трудов пазар. Тези резултати показват, че наличието на работни места само по себе си не е достатъчно условие за задържане на младите хора – необходимо е те да предлагат адекватно възнаграждение и възможности за развитие. Като възможен фактор за оставане или завръщане на територията анкетираните посочват създаването на работни места в модерни индустрии, наред с подобряване на публичната инфраструктура и финансовата подкрепа за младите семейства. В този контекст потенциалът за задържане на младите хора може да бъде търсен в комбинирането на качествена заетост, предприемачески възможности, дистанционна работа и подобряване на средата за живот.

Местните инициативи не са непознати за 40% от анкетираните, а нови 29% имат желание да участват в бъдеще. Най-предпочитани местни инициативи са в областта на културата (53%), като непосредствено след това са посочени социалните каузи (51%), екологията и спорта. Липсата на свободно време и подходяща информация за организирани публични събития е посочено като основна, но не и непреодолима пречка за участие в общностни събития. Резултатите показват наличие на потенциал за по-активно включване на младите хора в местни инициативи, тъй като освен вече участвалите лица, допълнителни 29% заявяват желание да се включат в бъдеще. Това създава възможност местните инициативи да бъдат използвани не само като инструмент за социално включване, но и като среда за изграждане на умения, инициативност и местни партньорства. Особено значение имат инициативите в областта на културата, социалните каузи, екологията и спорта, тъй като именно тези направления са сред предпочитаните от респондентите. За да бъде реализиран този потенциал, е необходимо подобряване на информираността за съществуващите инициативи и създаване на възможности младите хора да участват не само като посетители, но и като организатори и инициатори на дейности.

Според анкетираните, липсват инициативи в полза на общността (65,3%), както и културни и спортни събития (концерти, фестивали, състезания). Дори събития с фолклорна насоченост, според 20% от анкетираните, липсват или са недостатъчни на територията на МИГ.

Младите хора декларират в най-висока степен липсата на обучения по различни актуални теми (65,3%), забавления, споделени пространства за младите хора и спортни събития на територията на МИГ – Западен Балкан.

На въпроса „Каква е твоята идея, която може да направи района по-добро място за младите хора?“, отговорите в свободен текст предлагат следните подобрения на качеството на живот в трите общини:

- **Повече работни места** - да се даде шанс на младите, за да останат на територията. Създаване на младежки клубове и спортна зала, за активен, а не скучен живот!
- Младежите в този район са силно повлияни от начина на живот на родителите си и са с доста ограничени и остарели разбирания и ценности.
- Привличане на фирми, които да създадат работни места.
- Да има повече и по-добре платени работни места.
- Създаването на Младежки иновационен и спортен център – място, което съчетава спорт, технологии, обучение и културни събития.
- Организация на събития с настолни игри, търсене на съкровища; организация на срещи, в които местните да дават идеи за развитие.
- Разнообразие - различни групови спортни тренировки, повече развитие и спорт за децата, повече възможности за работа.
- Кино на открито, повече спортни мероприятия.
- Туристически център към общината.
- Нормални условия за социален живот.
- Да се подобри инфраструктурата, активна работа на младежки организации и съдействие от община и кмет.
- Да направим нещо красиво заедно за града.
- Повече занимания и развлечения за децата и младите хора.
- Повече средства и инвестиции за развитие в сектора на туризма, горското и ловно стопанство, озеленяване и превръщане на района в природно кътче за бягство от големия град (София).
- Обучения - козметични(маникюр, миглопластика и др.), доста млади момичета биха могли да се възползват от този шанс, също биха могли да започнат собствен бизнес след такива обучения.
- Курсове по различен език от българския - също е голям плюс. Различни видове обучения.
- Да има повече спортни занимания, уроци и обучения по интересни и модерни теми, които да помагат на младите хора да развиват умения и да прекарват времето си по-полезно и активно, а не пред екраните по цял ден.
- Искане за нещо свързано с литературата. Образователен център, литературен клуб, конкурси
- Провеждането на повече културни събития, качествени училища и детски градини, по-добър достъп до здравни услуги, възможност за професионално развитие и по - добро заплащане.

Резултатите от проучването и свободните отговори позволяват да бъдат очертани няколко направления, в които местните ресурси могат да бъдат свързани с възможности за професионална и предприемаческа реализация на младите хора. Природата, спокойствието, чистият въздух и близостта до София са сред най-често

посочваните предимства на територията. Едновременно с това в свободните отговори се посочват необходимостта от развитие на туризма, създаване на туристически атракции, развитие на къщи за гости и места за настаняване, създаване на туристически център или туристическо сдружение, както и добавяне на стойност към туристическите продукти. Тези отговори очертават потенциална връзка между природните и териториалните дадености и развитието на нови или разширяването на съществуващи икономически дейности.

„Допълнителна възможност е свързването на местните дейности с дигитални инструменти. Туристическите услуги и продукти могат да бъдат представяни и предлагани чрез онлайн канали, а местните предприемачи могат да използват електронна търговия и дигитален маркетинг за достигане до клиенти извън територията. По този начин традиционните местни ресурси могат да бъдат комбинирани с дигитални решения, които разширяват потенциалния пазар и създават възможности за развитие на дейности, управлявани от млади хора.

„В същото време свободните отговори очертават потенциал и за развитие на дейности, които не са пряко ограничени от размера на местния пазар. Посочените предложения за привличане на компании в сферата на услугите и информационните технологии, както и за развитие на дистанционна работа, показват възможност за комбиниране на предимствата на местната среда с достъп до работодатели и клиенти извън територията. Това направление може да бъде разглеждано като допълваща възможност за заетост на млади хора, особено при наличие на необходимите дигитални умения и подходящи условия за работа.

Изводи от проучването

Европейските изследвания, включително проучванията на Евробарометър и националните анализи, очертават следните ключови изводи:

- **Голям интерес, малко действия:** Близко половината младежи искат бизнес, но много малка част предприемат реални стъпки поради финансови рискове.
- **Социално предприемачество:** Около една трета от младите хора се вълнуват от каузи, но са слабо запознати с моделите на социалната икономика, която комбинира печалба с обществена ползност.
- **Фактори за напускане на работа/регион:** Проучвания на пазара на труда (като последното изследване на БСК по европейски рамки) показват, че ниското заплащане (75,2%), лошото управление (65,5%) и липсата на кариерно развитие (52,4%) са водещите причини младежите да мигрират или да сменят сектора.
- **Проблемът с NEETs:** Делът на младежите, които нито учат, нито работят (NEET), остава висок в някои държави (България е втора в ЕС с 13,8% за 2025 г., веднага след Румъния с 19,2%). Това налага спешни мерки за активизирането им на местно ниво.

Резултатите от анкетното проучване на територията на МИГ позволяват да бъдат изведени няколко основни направления за задържане и развитие на младите хора:

- Територията притежава характеристики, които се възприемат положително от участниците в проучването – спокойствие, природна среда, чист въздух и възможност за по-балансиран начин на живот. Тези предимства представляват потенциална основа за задържане и привличане на хора, но сами по себе си не компенсират ограниченията, свързани с професионалната реализация и доходите.
- Основното предизвикателство пред задържането на младите хора е свързано с ограничените възможности за професионална реализация и ниските нива на възнаграждение. Поради това развитието на местната икономика и създаването на качествени работни места следва да бъдат разглеждани като ключово условие за задържане на младите хора.
- Резултатите показват потенциал за развитие на дистанционна и дигитална заетост, която може да даде възможност на младите хора да живеят на територията, като същевременно работят за работодатели или клиенти извън нея. Основното предизвикателство при този модел е необходимостта от подходящи дигитални умения и условия за работа, както и преодоляване на социалната изолация.
- Съществува интерес към предприемаческа реализация, но между наличието на желание и реалното стартиране на бизнес съществува необходимост от подкрепа. Основните идентифицирани потребности са свързани с достъп до начален капитал, практически знания, обучения и подкрепа при разработването и реализирането на бизнес идеи.
- Свободните отговори очертават потенциални направления за развитие на местната икономика, сред които туризъм, туристически услуги и продукти, услуги, информационни технологии и дистанционна работа. Възможностите за развитие на тези направления могат да бъдат допълнително подкрепени чрез съчетаване на местните ресурси с дигитални инструменти и нови форми на предприемачество.
- Наличието на интерес към участие в местни инициативи създава потенциал за по-активно включване на младите хора в развитието на територията. За да се реализира този потенциал, е необходимо да се подобри достъпът до информация и да се създават възможности младите хора да участват активно в планирането и реализирането на местни инициативи.
- Младите хора имат положително отношение към живота на територията на МИГ и оценяват възможността да живеят там, но идентифицират необходимост от подобряване на инфраструктурата и средата за културен, спортен и социален живот, разширяване на достъпа до разнообразни услуги и създаване на повече възможности за свободно време и личностно развитие.

Възможности от ЕС за подкрепа и предприемачество

Идентифицираните в проучването потребности показват, че подкрепата за младите хора следва да бъде насочена към няколко взаимно свързани направления – развитие на предприемачески умения, достъп до информация и финансиране, повишаване на дигиталните компетентности, подкрепа за прехода от обучение към заетост и създаване на възможности за професионална реализация. В този контекст европейските и националните инструменти могат да бъдат разглеждани като възможен ресурс за допълване на местните инициативи, като конкретният инструмент следва да бъде подбиран в зависимост от вида на целевата група, допустимите дейности и условията на съответната програма.

Европейският съюз финансира широк набор от програми, насочени към изграждане на умения и задържане на младите таланти чрез предприемачество:

1. Мобилност и международен опит

- **Еразъм за млади предприемачи:** Трансгранична програма, която позволява на нови предприемачи да прекарат от 1 до 6 месеца при опитен бизнесмен в друга държава. ЕС осигурява финансова помощ за покриване на разходите за престой.
- **Еразъм+:** Освен за студентски обмен, програмата финансира младежки инициативи, обучения за меки умения и проекти за неформално учене, които развиват лидерски качества.

2. Финансиране на местно ниво и заетост

- **Подсилена гаранция за младежта:** Ангажимент на ЕС, гарантиращ, че всеки младеж до 30 г. ще получи качествено предложение за работа, обучение, стаж или чиракуване до 4 месеца след като остане без работа.
- **Програма „Развитие на човешките ресурси“ (ЕСФ+):** Финансира мащабни местни проекти, като например „Младежка заетост+“, осигуряващи платени стажове и обучения директно в компаниите с цел дългосрочно задържане на кадрите.
- **Регионални и Дунавски програми (Interreg):** Насочени към Централна и Източна Европа за изграждане на иновационни хъбове, стартър инкубатори в университетите и намаляване на административната тежест за младите фирми.

3. Зелени и дигитални умения

- **Програма ЕС4Youth (EU4Youth):** Предоставя платформи за електронно обучение (*eLearning*) и техническа помощ за младежи, които искат да превърнат иновативните си идеи за екологичен или дигитален бизнес в реални предприятия.

Възможни направления за последващи инициативи и проектни идеи

На база на установените потребности и идентифицираните в проучването направления могат да бъдат очертани следните възможни идеи за последващи инициативи:

1. Инициатива за развитие на младежкото предприемачество.

Инициативата може да включва обучения и консултации за млади хора, които имат бизнес идея или проявяват интерес към стартиране на собствена дейност. Акцентът може да бъде поставен върху разработване на бизнес идея, бизнес планиране, маркетинг, управление на риска и ориентиране в наличните възможности за финансиране.

2. Програма за развитие на дигитални умения и подготовка за дистанционна работа.

Въз основа на интереса към работа от разстояние може да бъде разработена инициатива за повишаване на дигиталните компетентности и ориентиране на младите хора към професии и услуги, които позволяват работа за работодатели и клиенти извън територията на МИГ.

3. Споделено пространство за работа, обучение и взаимодействие.

С оглед на идентифицираната социална изолация при дистанционната работа може да бъде проучена възможността за създаване на пространство, което съчетава условия за дистанционна работа, обучения, професионално общуване и обмен на идеи между млади хора.

4. Инициатива за дигитализация и популяризиране на местни туристически продукти.

Предвид посочения потенциал на територията за развитие на туризма може да бъде насърчено създаването и дигиталното популяризиране на туристически продукти и преживявания, включително чрез онлайн представяне, дигитален маркетинг и електронни канали за достигане до потенциални посетители.

5. Инициативи за добавяне на стойност към местни ресурси и продукти.

Възможно направление е подкрепата за млади хора, които разработват дейности, свързани с местни ресурси, като се насърчава комбинирането на традиционни дейности с нови услуги, дигитални инструменти и достъп до по-широки пазари.

6. Младежки инициативи за развитие на местната общност.

Въз основа на заявения интерес към културни, социални, екологични и спортни дейности могат да бъдат разработени инициативи, при които младите хора участват не само като участници, но и като организатори и инициатори на местни събития и каузи.

С оглед на идентифицираните потребности могат да бъдат разгледани и следните направления за последващи обучения:

- обучение по основи на предприемачеството и разработване на бизнес идея;
- разработване на бизнес план и оценка на риска;
- управление и маркетинг на малък бизнес;
- дигитален маркетинг и използване на социални мрежи за бизнес цели;
- електронна търговия и онлайн продажби;

- дигитални умения, приложими при дистанционна работа;
- използване на дигитални инструменти за популяризиране на местни продукти и туристически услуги;
- развитие на умения за организиране и управление на местни инициативи.

Посочените направления следва да бъдат адаптирани към реално установените потребности и интереси на целевите групи и да бъдат съобразени с възможностите за последващо практическо приложение на придобитите знания.

1. RAISE Youth – подкрепа за младежко предприемачество чрез обучение, менторство и дигитални инструменти

RAISE Youth е реализиран проект, насочен към справяне с младежката безработица и обезлюдяването на селските райони в четири държави – България, Хърватия, Румъния и Испания. Проектът е насочен основно към млади хора, които не са в заетост, образование или обучение (NEET), като съчетава обучение, менторство, развитие на предприемачески умения и използване на дигитални инструменти.

В рамките на проекта са създадени пет RAISE центъра, функциониращи като места за обучение, бизнес инкубация и демонстрационни дейности. Обученията са свързани с устойчиво земеделие, туризъм, информационни и комуникационни технологии и предприемачество. Моделът включва индивидуално менторство, психосоциална подкрепа и практическо обучение. Според Cedefop в рамките на проекта са стартирани 162 нови бизнеса от участниците. Използвани са и дигитални инструменти за маркетинг, crowdfunding и crowdsourcing, както и технологии за интелигентно земеделие.

Приложимост към МИГ Западен Балкан:

Практиката е особено релевантна към резултатите от проведеното проучване, тъй като сред анкетираните се установява интерес към стартиране на собствен бизнес, но същевременно се посочват липса на начален капитал, страх от неуспех и необходимост от обучения. На местно ниво подобен модел може да бъде адаптиран чрез създаване на **програма за младежко предприемачество**, която комбинира обучение, индивидуално консултиране, менторство и подкрепа при разработване на бизнес идеи.

Особено подходящи направления биха могли да бъдат **туризъм, услуги, местни продукти и дигитални дейности**, като се насърчава съчетаването на местните ресурси с нови технологии и бизнес модели.

Източник: Cedefop – RAISE Youth. [RAISE Youth – Cedefop](#)

2. Bisnes Lande – мрежа за младежко предприемачество и превръщане на селския район в място за професионална реализация

Проектът Bisnes Lande е реализиран във Финландия и е насочен към развитието на предприемаческите умения на младите хора и създаването на нагласа, че родният регион може да бъде място за професионална реализация и развитие. Проектът обхваща селски общности в региона Saarijärvi-Viitasaari и общините Äänekoski.

В рамките на инициативата е разработен модел за създаване на **младежка предприемаческа мрежа за хора под 29 години**, в която младите хора могат да развиват своите идеи и да превръщат уменията си в икономическа дейност. Проектът също така насърчава предприемаческото образование и повишава информираността за възможностите пред млади фрилансъри и собственици на малък бизнес. В

реализацията участват младежки организации, образователни институции, предприятия, общини и сдружения.

Приложимост към МИГ Западен Балкан:

Тази практика може да бъде особено подходяща за територията на МИГ, тъй като резултатите от проучването показват, че част от младите хора имат желание да стартират собствен бизнес, но не знаят как да предприемат необходимите стъпки. Подходът на Bisnes Lande предполага създаване на **постоянна мрежа или общност от млади предприемачи**, която да предоставя възможности за обмен на идеи, контакти с местния бизнес, консултиране и сътрудничество.

В местен контекст подобна мрежа може да бъде свързана с училища, професионални гимназии, общини, местен бизнес, МИГ и неправителствени организации. По този начин предприемачеството би могло да бъде представено не само като индивидуална дейност, а като част от **местна екосистема за развитие на млади хора**.

Източник: EU CAP Network – Bisnes Lande project on youth entrepreneurship. [Bisnes Lande – EU CAP Network](#)

3. Odisseu – връщане на младите хора към селските райони чрез професионална реализация и предприемачество

Odisseu е реализирана практика в Каталуния, Испания, насочена към ограничаване на изтичането на млади хора и „изтичането на мозъци“ от селските райони. Инициативата работи с млади хора до 40-годишна възраст и цели да ги запознае с възможностите за професионална реализация в селските територии.

Проектът съчетава дейности за насърчаване на предприемачеството, подобряване на пригодността за заетост и засилване на ангажираността на младите хора към техния роден или селски район. В рамките на инициативата са проведени 20 работни срещи в 12 образователни центъра, в които са участвали 659 ученици, а допълнително 1 385 млади хора са достигнати чрез други събития и инициативи. Общият брой достигнати млади хора е 2 044.

Приложимост към МИГ Западен Балкан:

Практиката е ценна с това, че не се концентрира единствено върху създаването на работни места, а започва **още преди младите хора да напуснат територията**. Подобен подход би могъл да бъде приложен чрез инициативи за кариерно ориентиране на ученици и млади хора, представяне на местни професионални възможности и срещи с местни предприемачи.

За МИГ „Западен Балкан“ може да се разработи инициатива, която свързва младите хора с местни работодатели и предприемачи и показва реални примери за професионална реализация на територията. Това би допълнило съществуващите в анализа предложения за обучения и подкрепа за предприемачество.

Източник: EU CAP Network – Odisseu: bringing back the youth to rural areas. [Odisseu – EU CAP Network](#)

4. Rural Future Makers – включване на младите хора в планирането на бъдещето на селските райони

Rural Future Makers е проект, реализиран във Финландия, чиято цел е младите хора да участват активно в определянето на бъдещето на своя регион и да намират възможности за работа, предприемачество и жилищно установяване.

В рамките на проекта са организирани работни срещи и дискусии, в които младите хора обсъждат проблемите, които ги засягат, и разработват идеи за подобряване на условията за живот. Сред основните теми са климатичните промени, транснационалното сътрудничество и предприемачеството. В проекта са участвали 1 174 млади хора на възраст до 29 години. Използвани са и дигитални и комуникационни инструменти, включително виртуални работни срещи и създаване на видеосъдържание от самите участници.

Приложимост към МИГ Западен Балкан:

Практиката е пряко приложима към резултатите от местното проучване, според които младите хора проявяват интерес към участие в местни инициативи, но съществуват ограничения, свързани с информацията и възможностите за включване.

Подобен модел би могъл да се приложи чрез създаване на **Младежка лаборатория за идеи** или ежегоден форум, в рамките на който младите хора от територията на МИГ да разработват собствени предложения за развитие на туризма, местните услуги, дигиталната икономика, културата, спорта и околната среда. Най-добрите идеи могат да бъдат насочвани към последваща проектна подготовка и финансиране.

Този подход би превърнал младите хора от **обект на политики в активни участници в местното развитие**.

Източник: EU CAP Network – Rural Future Makers project. [Rural Future Makers – EU CAP Network](#)

5. DigiRUR – предприемачество и дигитални умения за млади хора в селските райони

DigiRUR е реализиран проект в шест европейски държави – България, Кипър, Гърция, Португалия, Испания и Северна Македония. Проектът е насочен към младежката безработица и обезлюдяването на селските райони чрез развитие на предприемачески умения и дигитална грамотност.

В рамките на проекта е разработена система за подкрепа, включваща електронна обучителна платформа, мотивационни видеоматериали, дигитален наръчник за стартиращи предприятия и шест „Rural Entrepreneurship Ecosystem Panels“, които подпомагат взаимодействието между заинтересованите страни. Над 300 млади хора са участвали в обучения и събития, а чрез дигиталните комуникационни канали са достигнати около 3 000 заинтересовани страни. Разработената онлайн платформа предоставя свободен достъп до образователни ресурси за предприемачество и дигитални умения.

Приложимост към МИГ Западен Балкан:

DigiRUR е особено релевантен към настоящия анализ, тъй като съчетава **трите направления, заложи в техническото задание – младежко предприемачество, дигитални умения и развитие на селските райони.**

За територията на МИГ може да бъде приложен адаптиран модел, включващ онлайн библиотека или платформа с информация за обучения, възможности за финансиране и предприемачество, комбинирана с присъствени обучения и мрежа от местни организации и предприятия.

Това би било подходящо допълнение към идентифицираната в местното проучване потребност от повече информация, обучения и подкрепа за младите хора.

Източник: Rural Pact Community Platform – DigiRUR. [DigiRUR – Rural Pact Community Platform](#)

6. Национална програма за Smart Villages – участие на младите хора в разработването на местни стратегии

В рамките на европейската практика за развитие на Smart Villages са реализирани инициативи, при които местните общности разработват собствени стратегии за интелигентно развитие. В една от представените практики 24 общности са придобили опит в концепцията за Smart Villages и местното развитие, като всички участващи села са включили млади хора в процеса на разработване на Smart Village стратегия. Практиката показва значението на включването на младите хора в процеса на местно планиране и изграждането на капацитет на местните общности и МИГ.

Приложимост към МИГ Западен Балкан:

Този подход е особено подходящ, тъй като Стратегията за BOMP на МИГ вече поставя акцент върху развитието на територията, а концепцията за интелигентни селища предполага решения, основани на местните ресурси, цифровизацията и активното участие на местната общност. На тази основа може да се разработи модел, при който младите хора участват в идентифицирането на местни проблеми и разработването на решения за дигитална заетост, предприемачество, туризъм, местни услуги и социални инициативи.

Източник: EU CAP Network – National Smart Villages Programme. [National Smart Villages Programme – EU CAP Network](#)

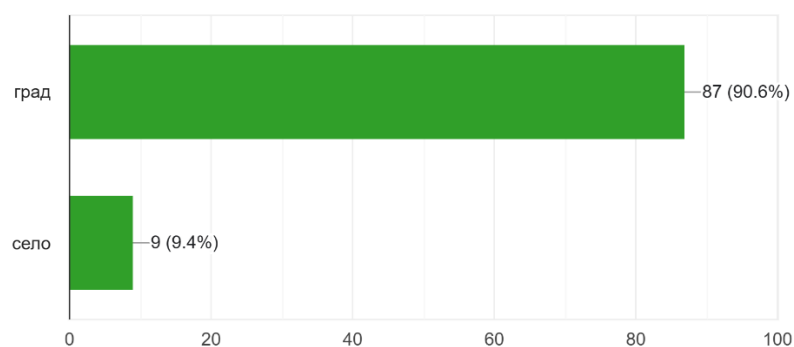
Прегледът на реализирани европейски практики показва, че успешните подходи за задържане и развитие на младите хора в селските райони обикновено не се основават на една самостоятелна мярка, а на комбиниране на няколко взаимно допълващи се елемента – развитие на предприемачески и дигитални умения, менторство и консултиране, достъп до местни и външни пазари, възможности за дистанционна работа, участие на младите хора в местното планиране и създаване на среда за социално и професионално взаимодействие. Практиките RAISE Youth, Bisnes Lande, Odisseu, Rural Future Makers и DigiRUR показват различни варианти на този интегриран подход. Общото между тях е разбирането, че задържането на младите хора не може да бъде постигнато само чрез създаване на работни места, а изисква съчетаване на

икономически възможности, развитие на умения, предприемаческа подкрепа, достъп до дигитални инструменти и активно включване на младите хора в живота и развитието на местната общност.

Приложение: Анкетно проучване

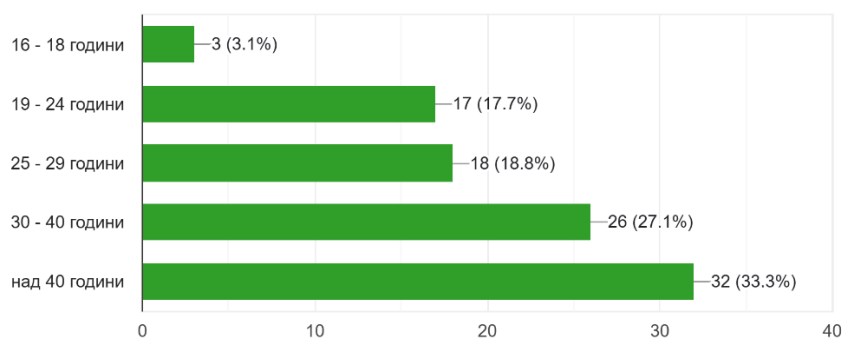
В какъв тип населено място живееш в момента? (Избор от един отговор)

96 responses

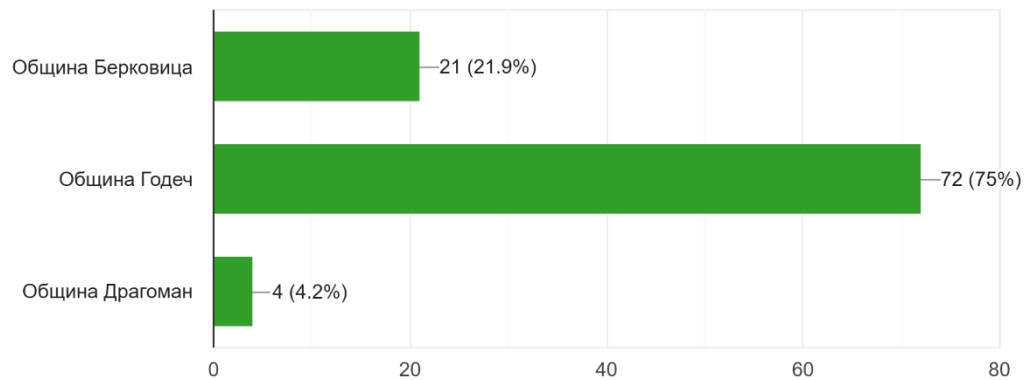
На каква възраст си? (Избор от един отговор)

96 responses

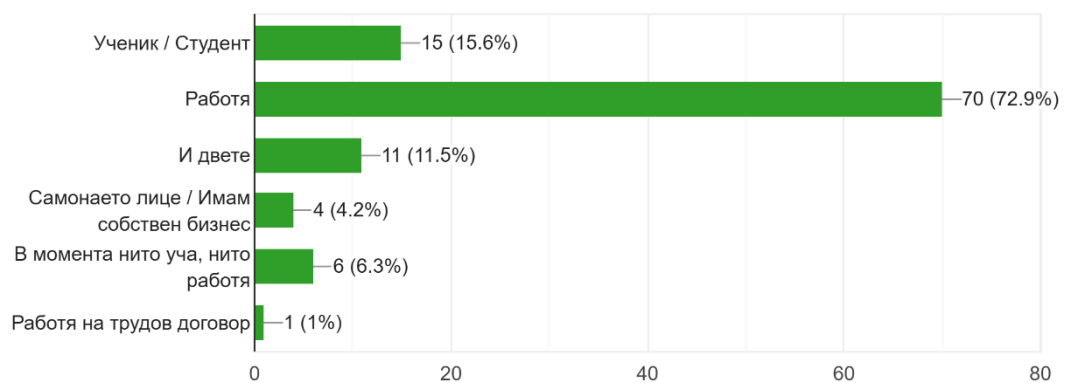
Към коя от следните общини принадлежиш (живееш, учиш или си родом от там)?

96 responses

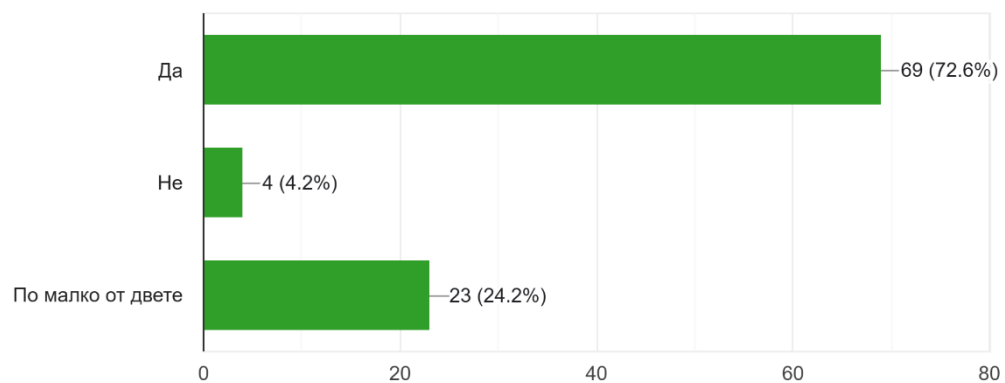
Какъв е настоящият ти основен статус? (Възможен е повече от един отговор)

96 responses

Харесва ли ти да живееш тук?

95 responses

Би ли стартирал/а собствен бизнес в следващите 3 години? (Избор от един отговор)

96 responses

Какво най-много харесваш в твоето населено място? (Свободен отговор)

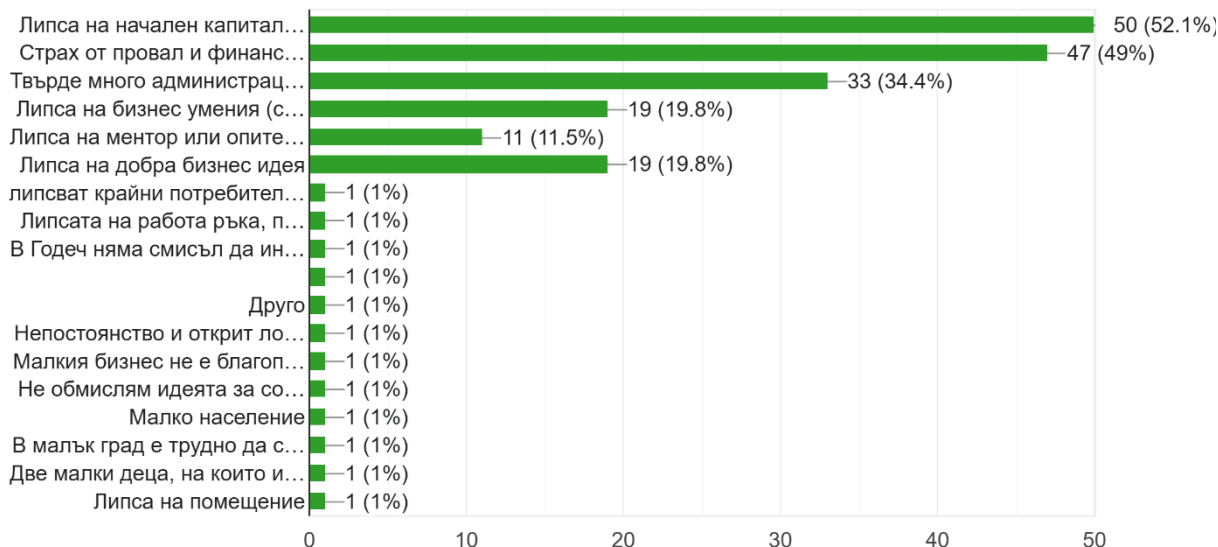
84 responses

- Природата
- Спокойствието
- Спокойствието
- Природата и спокойствието
- Спокойствието и природата.
- Социалният контакт и възможността да бъдеш физически активен в ежедневието си
- нищо
- Природата
- Свободата
- Свобода и природа
- Природа
- Всичко
- Чистотата на природата и спокойствието.
- Природата и свободата
- Спокойствие, природа
- Чистия въздух, спокойствието, инфраструктурата, близост до София
- Чистотата
- Чистият въздух
- Спокойствието и природата
- Уникалната природа, чист въздух, спокойствие
- спокойствието
- природата и чистия въздух
- Спокойствието и бързия достъп до институциите

- Спокоен и чист град
- Спокойствието и чистия въздух
- Спокойствието, чистият въздух и това, че сме на 40 мин от големия град.
- Тишината и спокойствието в града
- Чистият въздух, спокойствието, това че не е забързан живота тук, природата
- Чистият въздух.
- спокойствието чистия въздух
- Красиво е
- Спокойствието , хората
- Спокойствието, планината и хората
- Спокойствието да отглеждам децата си
- Спокойно място, чист въздух, но няма млади хора, няма работа.
- Природата в град Годеч единствено , нищо друго
- Всичко
- Спокойствието, чистия въздух, близостта до природата
- Хубавия въздух, спокойствието и тишината, която не я заменям за нищо на света!
- Чистият въздух, природата и спокойствието
- Красотата и природата на гр. Годеч. Много ми харесва като се прибирам
- Спокойствието, чистия въздух, природата, свободата
- Чистия въздух, тишината, красивата природа
- Спокойствието, съчетано с чиста природа и близостта до столицата.
- Хубавата природа и спокойствието.
- Спокойствието и сигурността
- Всичко около мен
- Това е домът ми. Тук е семейството ми.
- Инфраструктурата, близостта до гр. София и чистата природа
- Природата и самият град, защо е спокойно!
- Свободата която имат децата да играят и да порастват . Здрави на чист въздух.
- Спокоен град.
- Природата, спокойствието
- Чистият въздух, спокойствието, което има в града; природата
- Свободата
- красива природа и чист въздух
- Чистият въздух!
- Природата, чистият въздух и спокойният начин на живот
- Спокойно е, природата е прекрасна, градът се поддържа и има много дружелюбни хора
- Природа.
- Живот на село, особено когато имаш деца да играят на спокойствие и подходяща работа (в София) е добре.
- Природата и по-спокойният начин на живот.

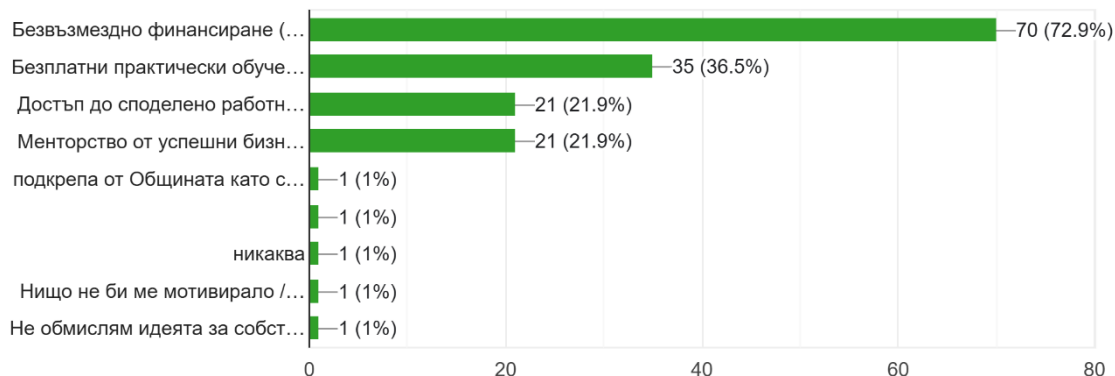
Кои са ТРИТЕ най-големи пречки пред теб да започнеш собствен бизнес? (Избери до 3 отговора)

96 responses

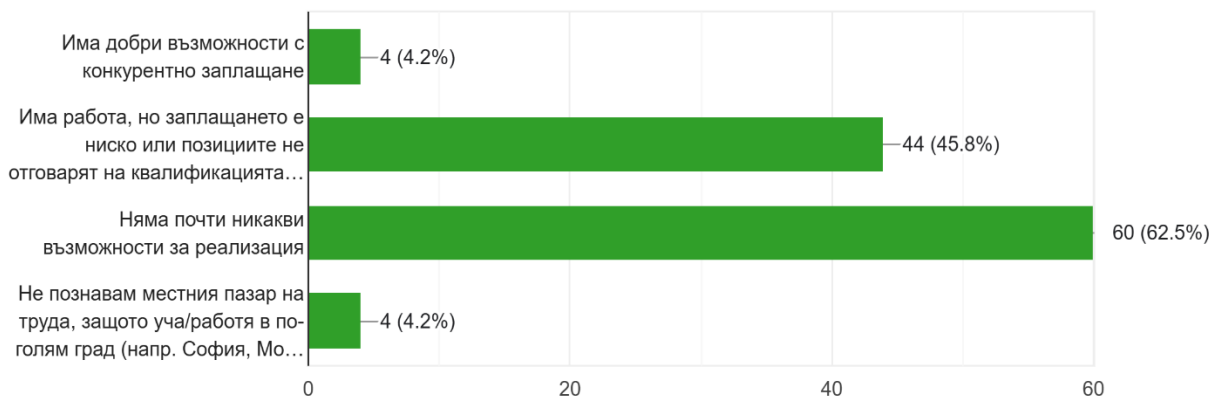
Кой вид подкрепа би те мотивирал най-много да станеш предприемач? (Избор от един отговор)

96 responses

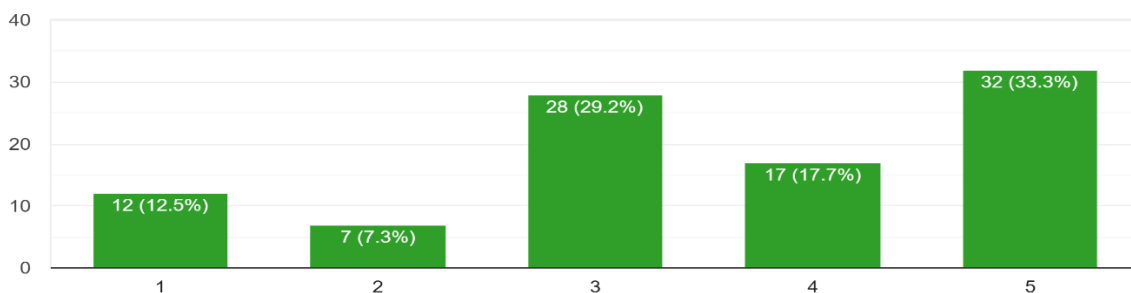
Как оценяваш съществуващите възможности за работа и кариерно развитие на територията на твоята община (Берковица / Годеч / Драгоман)? (Избор от един отговор)

96 responses

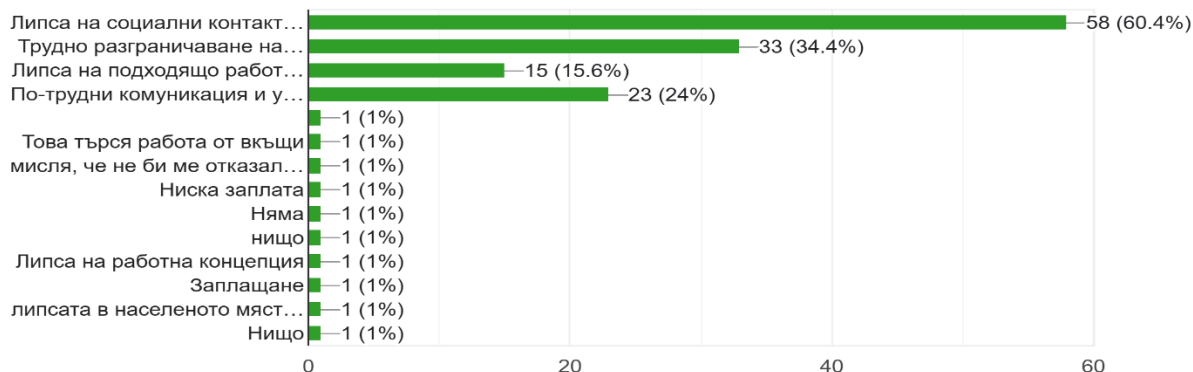
Доколко важна е възможността за работа от разстояние (дистанционно) при избора ти на работодател? (Скала от 1 до 5)

96 responses

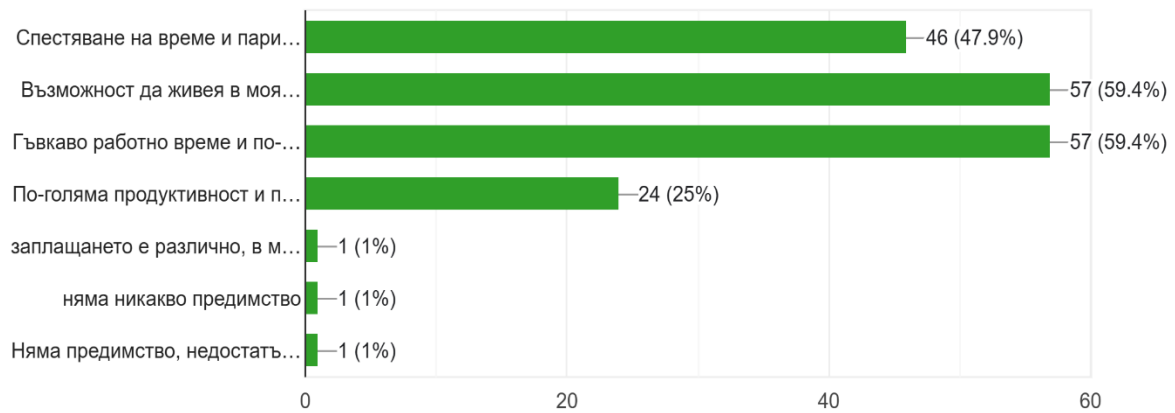
Какво би те отказало от работата от разстояние? (Възможен е повече от един отговор)

96 responses

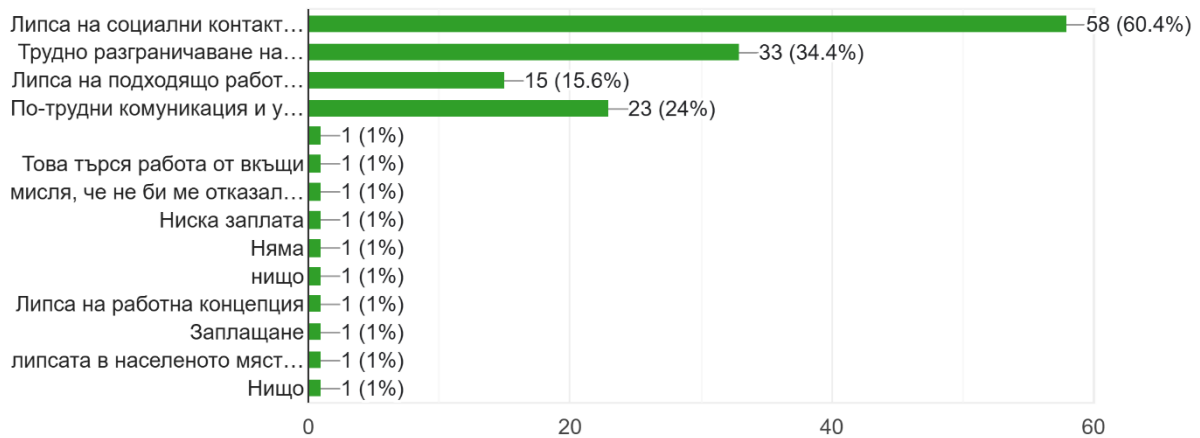
Кое е най-голямото предимство на дистанционната работа за теб? (Избор от един отговор)

96 responses

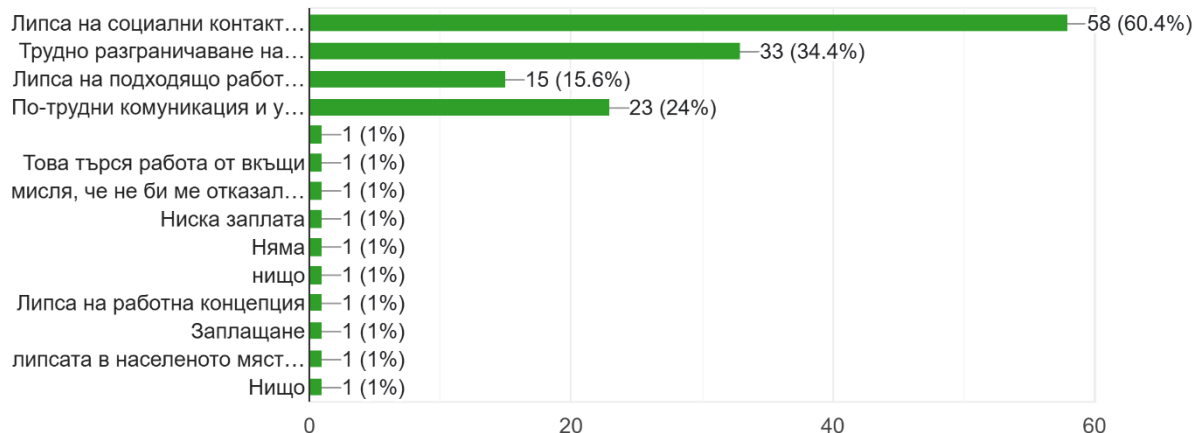
Какво би те отказало от работата от разстояние? (Възможен е повече от един отговор)

96 responses

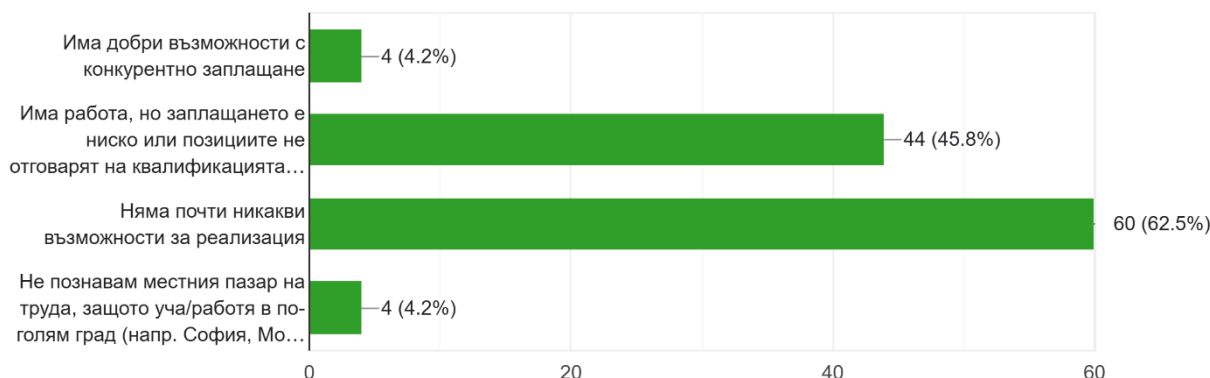
Какво би те отказало от работата от разстояние? (Възможен е повече от един отговор)

96 responses

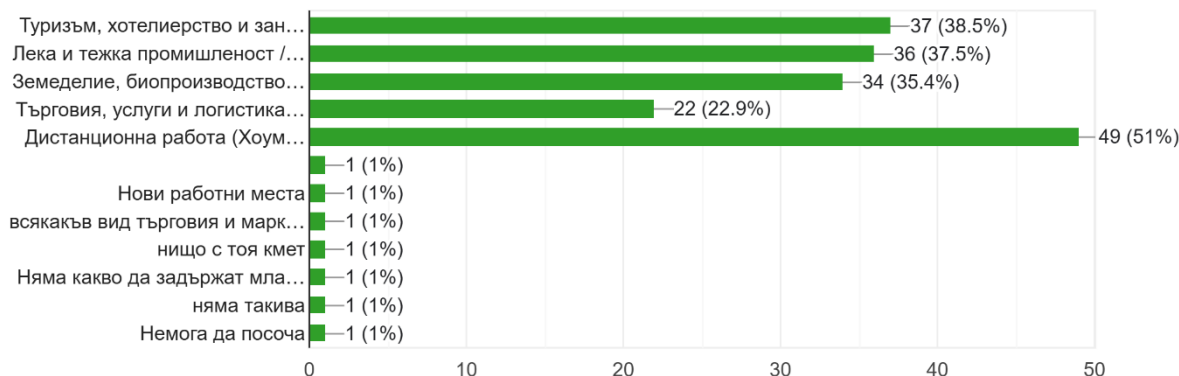
Как оценяваш съществуващите възможности за работа и кариерно развитие на територията на твоята община (Берковица / Годеч / Драгоман)? (Избор от един отговор)

96 responses

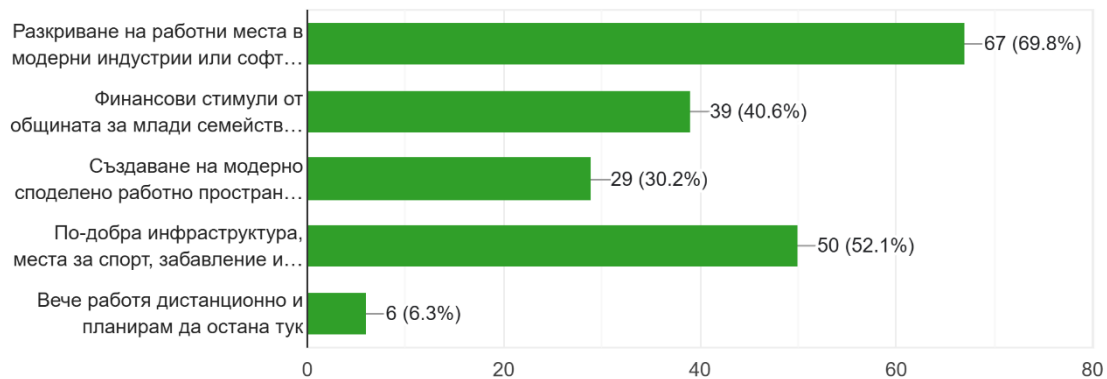
Кои сектори според теб имат най-голям потенциал да задържат младите хора във твоята община? (Избери до 2 отговора)

96 responses

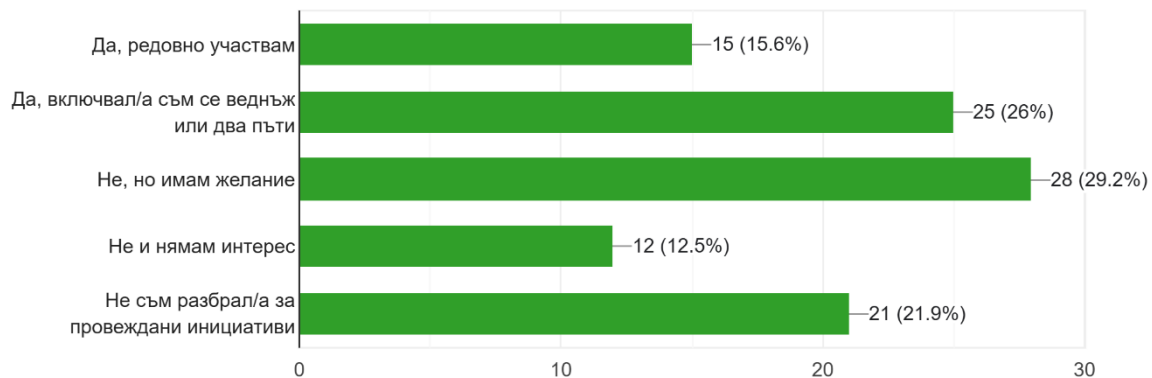
Какво би те мотивирало да останеш или да се върнеш да живееш и работиш в твоята община? (Възможен е повече от един отговор)

96 responses

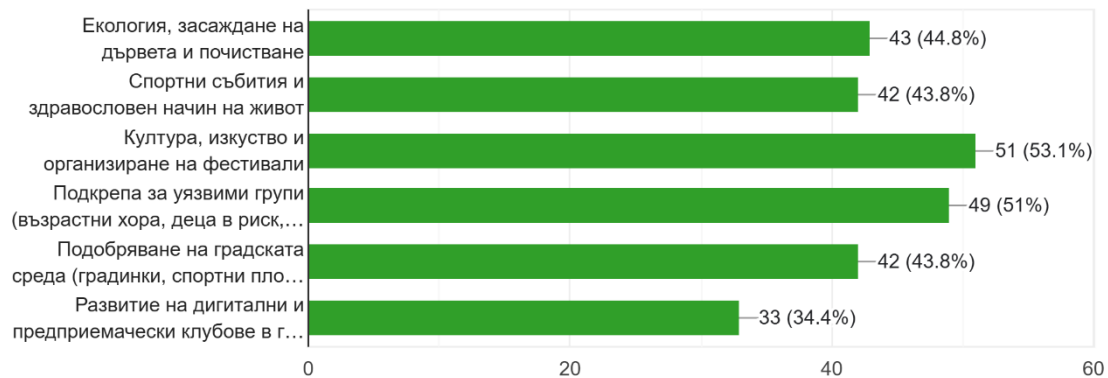
Участвал/а ли си в местни инициативи, доброволчески акции или проекти през последната година? (Избор от един отговор)

96 responses

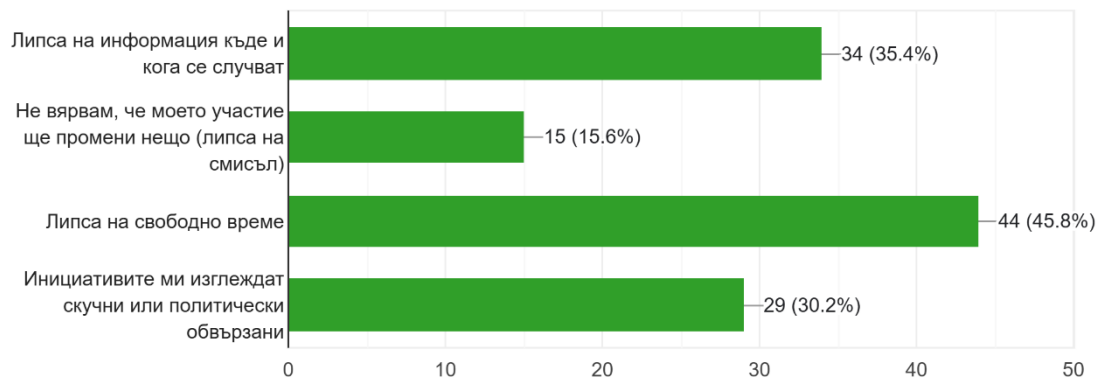
Кои теми и каузи биха те мотивирали да се включиш в местна инициатива? (Избери до 3 отговора)

96 responses

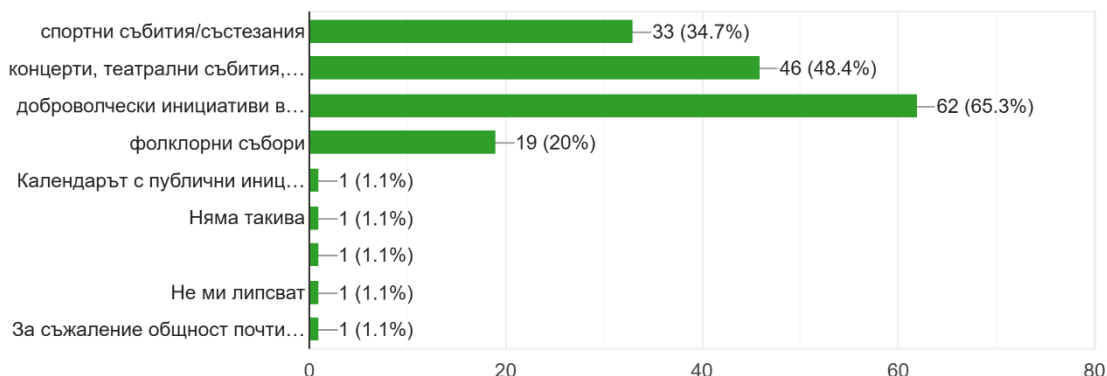
Какво би те спряло да се включиш в инициатива на твоята община или местна организация? (Избор от един отговор)

96 responses

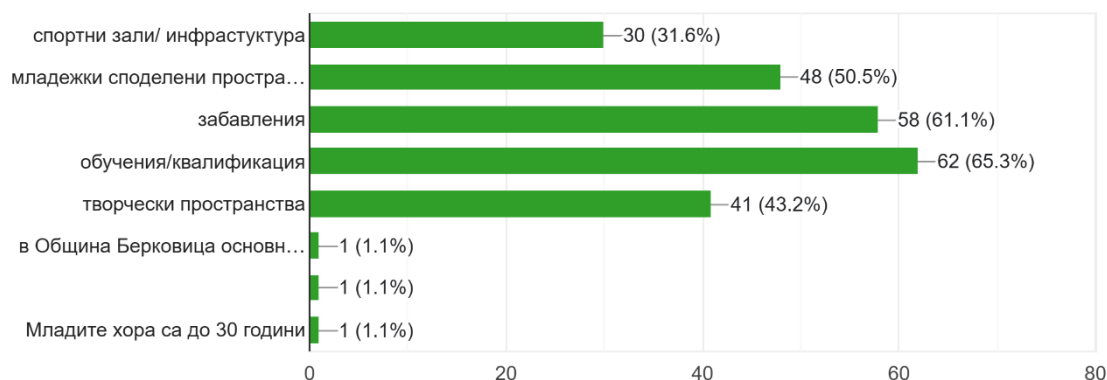
Какви публични инициативи, според Вас, липсват или рядко се случват във Вашето населено място? (повече от един отговор)

95 responses

Каква публична инфраструктура или събития липсват на младите хора на територията?

95 responses

Каква е вашата идея, която може да направи района по-добро място за младите хора? (Свободен отговор)

56 responses

- Повече работни места - да се даде шанс на младите, за да останат в Берковица, а не да се назначават пенсионери или хора с връзки! Създаване на младежки клубове и спортна зала, за активен, а не скучен живот!
- Ще дам кратък отговор - младежите в този район са силно повлияни от начина на живот на родителите си и са с доста ограничени и остарели разбирания и ценности.
- Работа
- Привличане на фирми, които да създадат работа.
- Да има повече и по-добре платени работни места.
- Повече добре платени работни места, повече къщи за гости, хотели за настаняване на туристи, развиване на туристически атракции.
- Не знам
- Да се отворят повече работни места

- Нови работни места. Развитие на туризма и др.
- Създаването на Младежки иновационен и спортен център – място, което съчетава спорт, технологии, обучение и културни събития.
- имам доста идеи, но са трудно осъществими без хора и желание.
- Все още нямам
- Организация на събития с настолни игри, търсене на съкровища; организация на срещи, в които местните да дават идеи за развитие
- Разнообразие - различни групови спортни тренировки, повече развитие и спорт за децата, повече възможности за работа
- Истински бизнес с реални позиции в различни сфери, конкурентноспособност. Градът има огромен потенциал, който никой не развива.
- Кино на открито, повече спортни мероприятия
- Туристически център към общината
- Повече работни места с по-високо заплащане
- Вероятно откриване на нови работни позиции , по-високо възнаграждение , позиции които отговарят на образованието и квалификацията на лицето което кандидатства
- Може да се обърне повече внимание на туризма, защото градът има потенциал, който се прехосва. Ако се развие то и младите ще имат повече места за забавление.
- Видове занимания според това което младите търсят
- Бих направил нещо където ще могат да работят повече хора и за млади и стари
- Увеселителен парк
- Нормални условия за социален живот
- Да се подобри инфраструктурата, активна работа на младежки организации и съдействие от община и кмет.
- Да се отвори мол с много работни места
- Да направим нещо красиво заедно за града
- работни места
- Да има повече работа с добро заплащане, тъй като това е главната причина хората да избират големия град. Повече занимания и развлечения за децата и младите хора. И да се обърне внимание на бездомните кучета!!
- Да се облагородят зелените площи в гр. Годеч. С природата и добротата ни ще привлечем много повече хора, които да отделят от времето си и да се запознаят с града ни. Да пазим града ни красив , защото е такъв. Да се отделят средства за запознаване на младите с голямата част от методите на бизнес стратегиите, да се забранят телефони по време на час (абсолютно задължително, до 7-8 клас). Всички грозни сгради в града ни да бъдат реновирани . Района около центъра долу в реката да се изчисти и да се забрани изхвърлянето на боклуци там и да се окоси. Учениците са възпитани и ученолюбиви , поне по мои впечатления(за училището нямам коментар). Да се поддържат двете други училища - Началното и помощното . Благодаря за вниманието, хубав ден!
- Повече средства и инвестиции за развитие в сектора на туризма, горското и ловно стопанство, озеленяване и превръщане на района в природно кътче за бягство от големия град (София)
- Повече работни места с възможност за развитие .
- Смятам, че е важно в нашия район да се привличат повече компании, които предлагат разнообразни и квалифицирани работни места, а не да се откриват

основно магазини, заведения и производствени предприятия. В момента младите хора имат ограничен избор – най-често могат да работят като продавачи, сервитьори или във фабрики, където трудът е тежък, а заплащането често е ниско. Добре би било да се насърчат фирми в сферата на услугите, информационните технологии, администрацията и други дейности, както и да се създадат повече възможности за дистанционна (онлайн) работа. Това ще даде шанс на младите хора да се развиват професионално, без да се налага да напускат родния си град.

- Да има повече работни места извън търговията и производството . Да се развие туризмът.
- Привличане на инвестиции и откриване на работни места.
- Достойно заплащане.
- добре платени работни места
- Берковица да стане като курорт. Има потенциала като Банско и Пампорово, но нищо не се прави.
- да се освободят пенсионерите от заеманите работни места в тези общини и да се назначат млада хора на тези позиции
- Нови работни места с хубаво заплащане, също и повече развлечения за младите.
- Повече спортни занимания за децата , ангажираност на младите . Трябва повече да се работи с училището и общината , да ангажират младите в различни инициативи.
- Туристическо сдружение.
- Опазване на околната среда и водите и добавяне на стойностна туристическите продукти.
- Обучения - козметични(маникюр, миглопластика и др.), доста млади момичета биха могли да се възползват от този шанс , също биха могли да започнат собствен бизнес след такива обучения. Курсове по различен език от българския - също е голям плюс. Различни видове обучения. За да направим община Годеч по-привлекателно място за младите хора, идеята за младежки обучения и центрове може да се адаптира перфектно към духа и нуждите на града. Годеч има прекрасна природа и спокойствие, но младежите тук имат нужда от повече възможности за модерно развитие и забавление през свободното време.
- Да има повече спортни занимания, уроци и обучения по интересни и модерни теми, които да помагат на младите хора да развиват умения и да прекарват времето си по-полезно и активно, а не пред екраните по цял ден.
- Да се откриват повече работни места в предприятия и т.н. Заплатите да бъдат като в големите градове, да не се разчита че местните нямат друг избор и ще работят на ниска заплата, но в родния си град, поради липса на транспорт или финансови затруднения.
- По- добри заплати, подобрен транспорт София - Годеч!